

Grzegorz Przybylski

JĘZYK ANGIELSKI

I. Liczba zdających

26 kwietnia 2012 r. do egzaminu gimnazjalnego z języka angielskiego w województwie dolnośląskim i opolskim na poziomie podstawowym przystąpiło **28714** uczniów, a na poziomie rozszerzonym **23175** uczniów. (tabela 1)

Tabela 1. Liczba uczniów przystępujących do egzaminu według rodzajów zestawów egzaminacyjnych*

Część egzaminu i zakres	Ogółem	w tym zestawy egzaminacyjne						Laureaci konkursów
		standardowe	uczniów słabo widzących 16 p.	uczniów słabo widzących 24 p.	uczniów niewidomych	uczniów niesłyszących lub słabo słyszących	uczniów upośledzonych w stopniu lekkim	
- poziom podstawowy	28714	28107	39	6	5	95	423	39
- poziom rozszerzony	23175	22991	31	6	5	77	27	38

*Bez uczniów zwolnionych z egzaminu lub jego części i bez egzaminów unieważnionych.

II. Wyniki egzaminu – zestaw standardowy

Gimnazjaliści przystępujący w okręgu dolnośląskiej OKE do egzaminu z języka angielskiego na poziomie podstawowym uzyskali średni wynik **63,3%**. Jest to wynik niemal taki sam jak średni wynik w całym kraju (63%). Na poziomie rozszerzonym uczniowie uzyskali **47,9%** i jest to wynik niższy niż średni wynik w kraju (49%).

Na poziomie podstawowy najwyższy wynik uzyskali uczniowie z dużych miast (70,3%). Różnica między nimi a uczniami z małych miast i wsi wyniosła prawie 12%. Jeśli chodzi o poziom rozszerzony to również najwyższe wyniki uzyskali zdający w dużych miastach (56%), a różnica między nimi a zdającymi w małych miastach i wsiach wyniosła blisko 15%. (Tabele 2. i 3.)

Tabela 2. Liczba uczniów przystępujących do egzaminu ze względu na wielkość miejscowości

Część egzaminu i zakres	Ogółem	woj. dolnośląskie	woj. opolskie	duże miasta	w tym:		średnie miasta	małe miasta	wieś	publiczne	niepubliczne
					m. Wrocław	m. Opole					
- poziom podstawowy	28146	20859	7287	7357	4034	920	7458	7491	5840	26976	1170
- poziom rozszerzony	23029	16416	6613	6552	3670	839	6056	6024	4397	22082	947

Tabela 3. Średnie wyniki w pkt% ze względu na wielkość miejscowości i typ szkoły

Część egzaminu i zakres	Ogółem	woj. dolnośląskie	woj. opolskie	duże miasta	w tym:		średnie miasta	małe miasta	wieś	publiczne	niepubliczne
					m. Wrocław	m. Opole					
- poziom podstawowy	63,3	63,1	64,0	70,3	73,8	73,3	65,2	58,6	58,3	62,9	73,7
- poziom rozszerzony	47,9	48,5	46,5	56,0	59,3	61,4	50,3	41,6	41,1	47,1	67,1

Gdy spojrzymy na wykres rozkładu wyników na poziomie podstawowym, zauważymy, że nie jest to tradycyjny wykres z bardzo małą liczbą wyników skrajnych i bardzo dużą liczbą wyników średnich. Rozkład, z jakim mamy tu do czynienia świadczy o wyraźnym zróżnicowaniu gimnazjalistów pod względem badanych na egzaminie umiejętności. Wyraźnie widzimy dwie dominujące grupy uczniów. Pierwsza to uczniowie z wynikami pomiędzy 30% a 50% i druga powyżej 85%. (Diagram 1.)

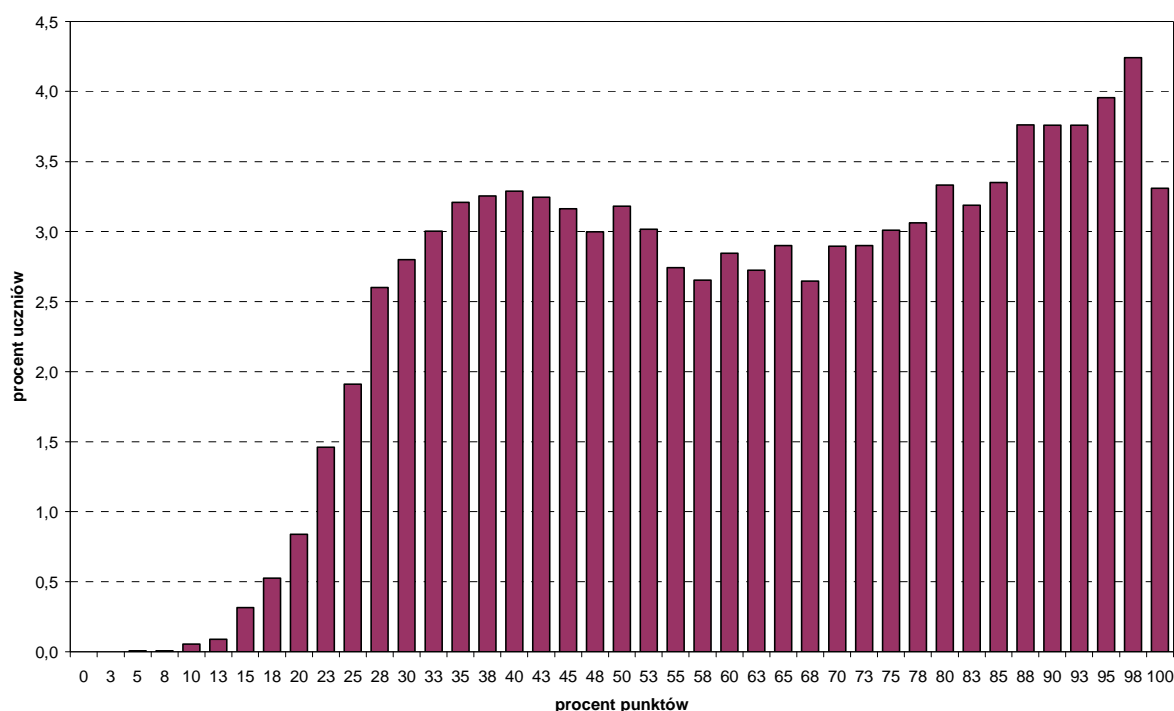

Diagram 1. Rozkład wyników egzaminu na poziomie podstawowym

W przypadku egzaminu na poziomie rozszerzonym dominującą grupę stanowili uczniowie, którzy uzyskali od 8% do 25%. Są to wyniki niezadowolające. Stosunkowo mało jest wyników ze średnią liczbą punktów procentowych. Możemy również zauważyć, że trochę więcej uczniów uzyskało wyniki pomiędzy 80% a 90%. (Diagram 2.)

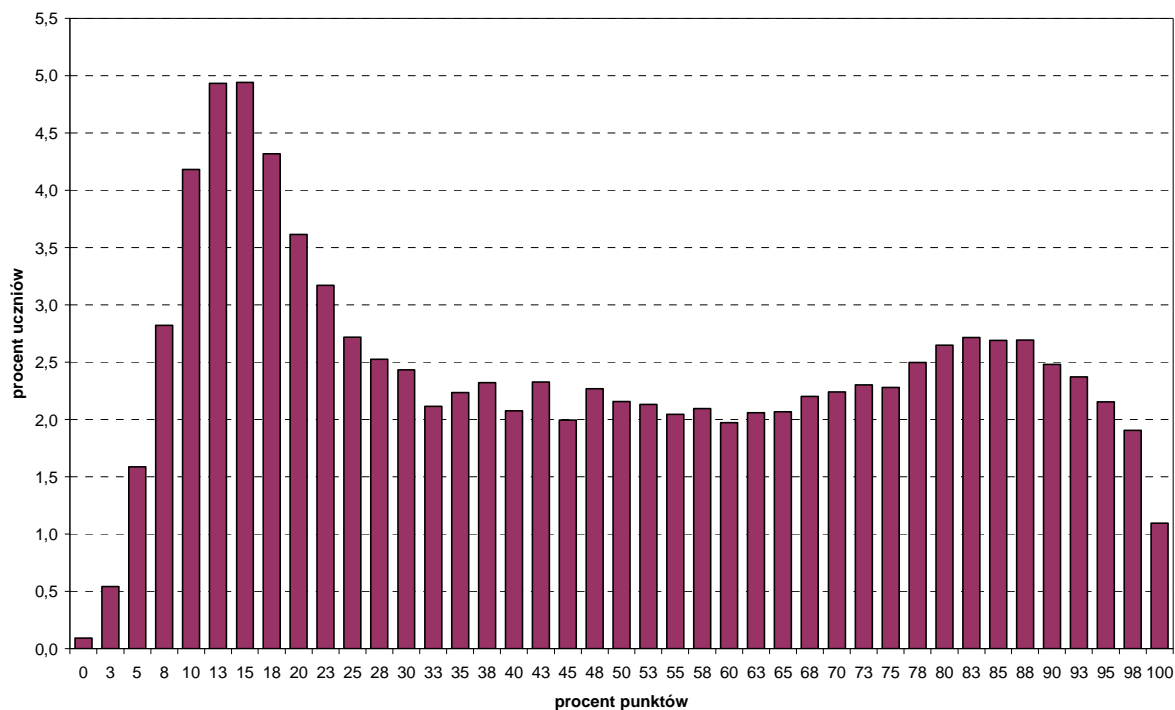

Diagram 2. Rozkład wyników egzaminu na poziomie rozszerzonym

III. Łatwość zadań

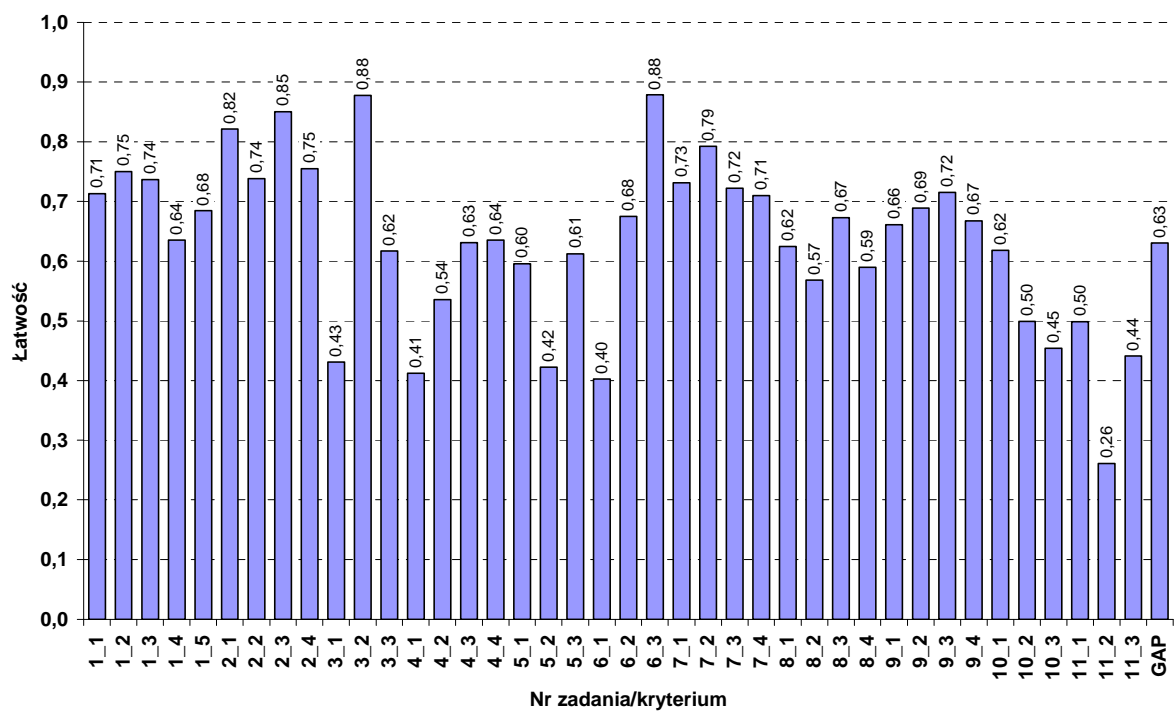

Diagram 3. Łatwość zadań na poziomie podstawowym

Wskaźnik łatwości dla arkusza na poziomie podstawowym wyniósł 0,63, a więc arkusz okazał się umiarkowanie trudny. Żadne z zadań nie było bardzo trudne. Siedem zadań cząstkowych okazało się trudnymi (wskaźnik pomiędzy 0,2 a 0,49). Były to zadania 3.1., 4.1., 5.2., 6.1., 10.3., 11.2. i 11.3. 19 zadań okazało się umiarkowanie trudnymi (wskaźnik łatwości 0,5 – 0,69). Zadań łatwych było 14 (wskaźnik łatwości 0,7 – 0,89). W arkuszu nie znalazły się zadania bardzo łatwe (wskaźnik łatwości 0,9 – 1). (Diagram 3.)

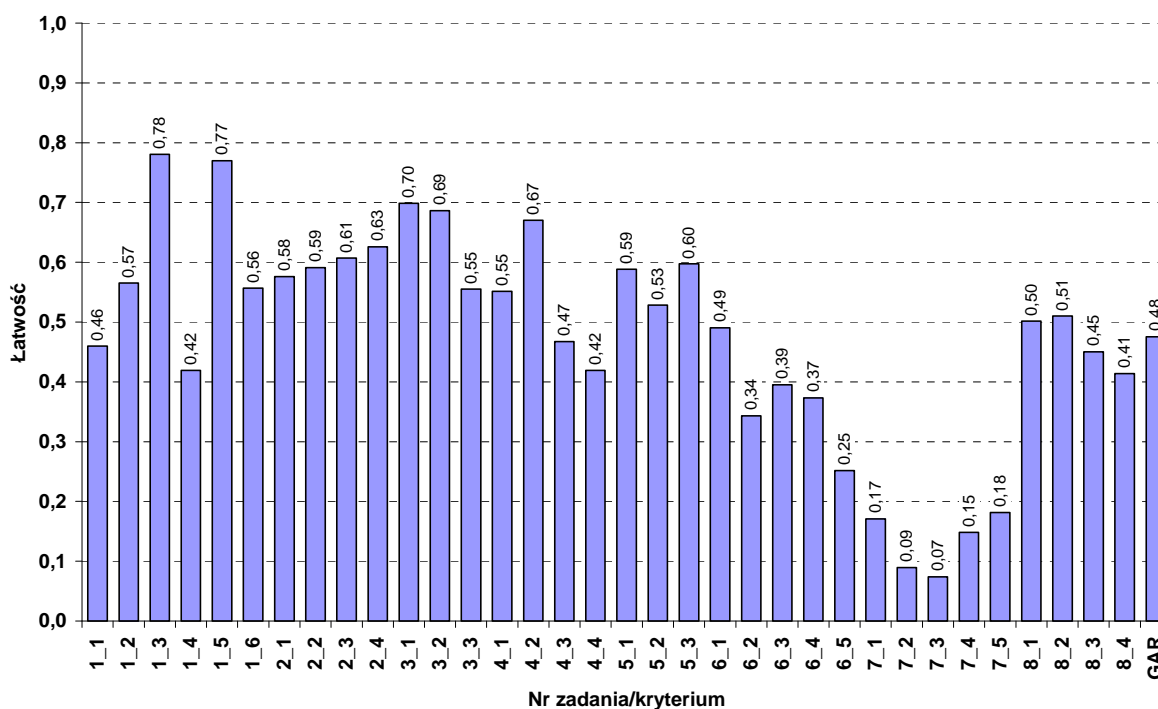

Diagram 4. Łatwość zadań na poziomie rozszerzonym

Arkusz na poziomie rozszerzonym okazał się trudny. Jego wskaźnik łatwości wyniósł 0,48. Do bardzo trudnych należało zadanie 7. (5 zadań cząstkowych, których wskaźnik łatwości nie przekroczył 0,19). Trudne okazało się 9 zadań cząstkowych (wskaźnik pomiędzy 0,2 a 0,49). Były to zadania 1.1., 1.4., 4.3., 4.4., 6.1., 6.2., 6.3., 6.4. i 6.5. Tylko trzy zadania cząstkowe okazały się łatwe – 1.3., 1.5. i 3.1. Pozostałe zadania były umiarkowanie trudne.

Tabela 4. Wykaz wymagań i poziom wykonania zadań na poziomie podstawowym

Rozumienie ze słuchu

Wymagania ogólne	Zadanie	Wymagania szczegółowe	Poziom wykonania zadania
II. Rozumienie wypowiedzi.	1.1.	2.3) Uczeń znajduje w tekście określone informacje.	0,71
	1.2.		0,75
	1.3.		0,74
Uczeń rozumie bardzo proste i krótkie wypowiedzi ustne artykułowane wyraź-	1.4.	2.5) Uczeń określa kontekst wypowiedzi.	0,64
	1.5.	2.4) Uczeń określa intencje nadawcy/autora tekstu.	0,68
	2.1.	2.3) Uczeń znajduje w tekście określone informacje.	0,82
	2.2.		0,74

<i>nie i powoli, w standardowej odmianie języka [...].</i>	2.3.		0,85
	2.4.		0,75
	3.1.	2.3) Uczeń znajduje w tekście określone informacje.	0,43
	3.2.		0,88
	3.3.	2.4) Uczeń określa intencje nadawcy/autora tekstu.	0,62

Znajomość funkcji językowych

Wymagania ogólne	Zadanie	Wymagania szczegółowe	Poziom wykonania zadania
IV. Reagowanie na wypowiedzi. <i>Uczeń uczestniczy w prostej rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie [...].</i>	4.1.	6.3) Uczeń uzyskuje i przekazuje proste informacje i wyjaśnienia.	0,41
	4.2.		0,54
	4.3.		0,63
	4.4.		0,64
	5.1.	6.1) Uczeń nawiązuje kontakty towarzyskie.	0,60
	5.2.	6.2) Uczeń stosuje formy grzecznościowe.	0,42
	5.3.	6.3) Uczeń uzyskuje i przekazuje proste informacje i wyjaśnienia.	0,61
	6.1.	6.8) Uczeń prosi o powtórzenie bądź wyjaśnienie (sprecyzowanie) tego, co powiedział rozmówca.	0,40
	6.2.	6.3) Uczeń uzyskuje i przekazuje proste informacje i wyjaśnienia.	0,68
6.3.	0,88		

Rozumienie tekstów pisanych

Wymagania ogólne	Zadanie	Wymagania szczegółowe	Poziom wykonania zadania
II. Rozumienie wypowiedzi. <i>Uczeń rozumie [...] krótkie i proste wypowiedzi pisemne [...].</i>	7.1.	3.4) Uczeń określa kontekst wypowiedzi.	0,73
	7.2.	3.3) Uczeń określa intencje nadawcy/autora tekstu.	0,79
	7.3.	3.4) Uczeń określa kontekst wypowiedzi.	0,72
	7.4.	3.3) Uczeń określa intencje nadawcy/autora tekstu.	0,71
	8.1.	3.1) Uczeń określa główną myśl tekstu.	0,62
	8.2.	3.2) Uczeń znajduje w tekście określone informacje.	0,57
	8.3.		0,67
	8.4.		0,59
	9.1.	3.2) Uczeń znajduje w tekście określone informacje.	0,66
	9.2.		0,69
	9.3.		0,72
	9.4.		0,67

Znajomość środków językowych

Wymagania ogólne	Zadanie	Wymagania szczegółowe	Poziom wykonania zadania
I. Znajomość środków językowych. <i>Uczeń posługuje się</i>	10.1.	1. Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych) [...].	0,62
	10.2.		0,50
	10.3.		0,45

<i>bardzo podstawowym zasobem środków językowych [...].</i>	11.1.	1. Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych) [...].	0,50
	11.2.		0,26
	11.3.		0,44

Tabela 5. Wykaz wymagań i poziom wykonania zadań na poziomie rozszerzonym

Rozumienie ze słuchu

Wymagania ogólne	Zadanie	Wymagania szczegółowe	Poziom wykonania zadania
II. Rozumienie wypowiedzi. <i>Uczeń rozumie proste, krótkie wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka [...].</i>	1.1.	2.3) Uczeń znajduje w tekście określone informacje.	0,46
	1.2.		0,57
	1.3.	2.2) Uczeń określa główną myśl tekstu.	0,78
	1.4.	2.3) Uczeń znajduje w tekście określone informacje.	0,42
	1.5.		0,77
	1.6.	2.4) Uczeń określa intencję nadawcy/autora tekstu.	0,56
	2.1.	2.3) Uczeń znajduje w tekście określone informacje.	0,58
	2.2.		0,59
	2.3.		0,61
	2.4.		0,63

Rozumienie tekstów pisanych

Wymagania ogólne	Zadanie	Wymagania szczegółowe	Poziom wykonania zadania
II. Rozumienie wypowiedzi. <i>Uczeń rozumie [...] proste wypowiedzi pisemne [...].</i>	3.1.	3.2) Uczeń określa główną myśl poszczególnych części tekstu.	0,70
	3.2.		0,69
	3.3.		0,55
	4.1.	3.6) Uczeń rozpoznaje związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu.	0,55
	4.2.		0,67
	4.3.		0,47
	4.4.		0,42
	5.1.	3.3) Uczeń znajduje w tekście określone informacje.	0,59
	5.2.		0,53
	5.3.		0,60

Znajomość środków językowych

Wymagania ogólne	Zadanie	Wymagania szczegółowe	Poziom wykonania zadania
I. Znajomość środków językowych. <i>Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych,</i>	6.1.	1. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych) [...].	0,49
	6.2.		0,34
	6.3.		0,39
	6.4.		0,37
	6.5.		0,25
	7.1.	1. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficz-	0,17
	7.2.		0,09

ortograficznych) [...].	7.3.	nych) [...].	0,07
	7.4.		0,15
	7.5.		0,18

Wypowiedź pisemna

I. Znajomość środków językowych	8	5. Uczeń tworzy krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi pisemne, np. e-mail: 4) relacjonuje wydarzenia z przeszłości 6) przedstawia opinie innych osób 1) opisuje ludzi 8) opisuje swoje doświadczenia 9) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji.	treść	0,50		
			III. Tworzenie wypowiedzi	spójność i logika wypowiedzi	0,51	
			IV. Reagowanie na wypowiedzi	1. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych), umożliwiającą realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów: 1) człowiek 12) nauka i technika.	zakres środków językowych	0,45
					poprawność środków językowych	0,41

IV. Analiza wyników

W roku szkolnym 2011/2012 po raz pierwszy uczniowie przystąpili do nowej formuły egzaminu gimnazjalnego z języków obcych. Pewnym modyfikacjom uległ arkusz na poziomie podstawowym (obowiązkowy dla wszystkich uczniów) i został wprowadzony egzamin na poziomie rozszerzonym obowiązkowy tylko dla uczniów kontynuujących naukę języka ze szkoły podstawowej. Uczniowie, którzy zaczęli się uczyć języka obcego w gimnazjum również mogli przystąpić do egzaminu na poziomie rozszerzonym, ale nie był on dla nich obowiązkowy. Taka formuła będzie obowiązywała przez najbliższe lata, więc warto przyrzeć się wynikom tegorocznej sesji, aby sprawdzić, które zadania przysporzyły zdającym najwięcej problemów. Spróbujemy wyjaśnić, dlaczego okazały się one najtrudniejsze i na tej podstawie zasugerujemy wnioski do pracy z uczniami przygotowującymi się do egzaminu w kolejnych sesjach.

Poziom podstawowy

Najtrudniejsze na tym poziomie okazały się zadania cząstkowe 3.1., 4.1., 5.2., 6.1., 10.3., 11.2. i 11.3. Wśród tych zadań było tylko jedno z pierwszej części arkusza czyli rozumienia ze słuchu, trzy zadania dotyczyły drugiej części arkusza, czyli znajomości funkcji językowych i trzy zadania czwartej części arkusza, to jest znajomości środków językowych. Ani jedno zadanie sprawdzające rozumienia tekstów pisanych nie okazało się trudne.

Zadanie 3. składało się z trzech zadań cząstkowych typu prawda-falsz. Uczniowie mieli za zadanie wysłuchać komunikat z zakresu tematycznego „Życie rodzinne i towarzyskie”, skierowanego do uczestników obozu językowego. W zadaniu cząstkowym 3.1. uczniowie mieli zdecydować, czy zdanie *The students have language classes on weekdays* jest zgodne z treścią nagrania, czy też nie. Zdanie to dotyczyło następującego fragmentu: *The timetable from Monday to Friday is as follows. We start with breakfast at 8:00 and then you have four language classes.* 57% zdających uznało, że jest to zdanie niezgodne z treścią nagrania. Prawdopodobnie pomylili oni słowo *weekdays* z *weekend* i uznali, że dni od poniedziałku do piątku nie są wyrażeniem synonimicznym do *weekdays*. Podstawowym wnioskiem do dalszej pracy z uczniami, który możemy wyciągnąć z powyższego przykładu jest systematyczne wzbogacanie słownictwa. Równie istotne wydaje się ćwiczenie umiejętności znajdowania wyrażen synonimicznych w zadaniach i wysłuchanych lub przeczytanych tekstach.

Zadanie 4. składało się z czterech zadań cząstkowych opartych na nagraniu krótkich wypowiedzi z zakresu tematycznego „Kultura”, do których uczniowie za pomocą techniki dobierania dopasowywali spośród pięciu podanych w arkuszu opcji odpowiednie reakcje językowe. W zadaniu cząstkowym 4.1. uczniowie usłyszeli pytanie: *Have you read any of the Harry Potter novels?* i powinni dopasować reakcję: *No, but I've seen all the films.* Tymczasem większość uczniów, czyli 59%, wybrała reakcję, która była podana jako dodatkowa i nie pasowała do żadnej wypowiedzi: *I've already seen that Harry Potter film.* Przyczyną tak dużej liczby błędnych odpowiedzi było prawdopodobnie zastosowanie przez uczniów „bardzo zły” zasady: jeśli jakieś wyrażenie (tytuł) się powtarza w zadaniu i tekście to na pewno jest to dobra odpowiedź. Aby zapobiegać powtarzaniu tego błędu w przyszłości, do sformułowanych już wyżej wniosków o wzbogacaniu słownictwa i ćwiczeniu umiejętności znajdowania wyrażen synonimicznych, powinniśmy dodać wniosek o ćwiczeniu rozumienia większych fragmentów tekstów, a nie poleganiu jedynie na umiejętności identyfikowania pojedynczych słów. Niech mottem naszych uczniów będzie: Słowa są ważne, ale dopiero całe zdania mają prawdziwy sens!

Zadanie 5.2. dotyczyło następującego minidialogu:

- X: _____
Y: Not too bad. I'm going on a trip on Friday.
A. How is it going?
B. Where are you going?
C. How about going on a trip?

Zastosowano w nim technikę wyboru wielokrotnego i polegało ono na wybraniu przez zdających brakującej wypowiedzi. Problem w tym zadaniu polegał na braku zrozumienia funkcji językowej wypowiedzi C (proponowanie). Jediną przesłanką, dla której uczniowie w zdecydowanej większości wybierali właśnie tą odpowiedź jest pojawiające się słowo *trip*. Przykład ten pokazuje, że nie można pominąć w rozkładzie materiału uczenia funkcji językowych.

Naszą diagnozę wydają się potwierdzać też zadanie cząstkowe 6.1. W zadaniu tym piszący mieli wybrać spośród trzech możliwości reakcję w języku angielskim odpowiednią do sytuacji opisanej w języku polskim.

Turysta z Anglii, który z Tobą rozmawia, mówi zbyt szybko. Jak zareagujesz?

- A. Excuse me, I don't understand.
- B. Sorry, I didn't know.
- C. Can you speak louder, please?

Zdający potrafili jedynie skojarzyć polskie słowo *mówi* z angielskim słowem *speak* i na tej podstawie dokonywali błędnego wyboru. Zupełnie pominieli informację o *zbyt szybkim mówieniu* lub nie znali znaczenia słowa *louder*.

Rozwiązanie zadania 10. polegało na uzupełnieniu na zasadzie dobierania trzech luk w tekście wyrazami, które należało wybrać spośród sześciu podanych opcji. W zadaniu cząstkowym 10.3. uczniowie najczęściej wybierali niepoprawne słowo *looked*, zamiast poprawnego *saw*. Przyczyną tego błędu jest najprawdopodobniej brak umiejętności zastosowania dwóch podobnych słów *patrzeć* i *widzieć* w określonym kontekście. Po stronie wniosków możemy ponownie zapisać pracę nad wzbogacaniem leksyki, tym razem z naciskiem na ćwiczenia polegające na rozróżnianiu słów często mylonych oraz zapamiętywaniu całych wyrażen, na przykład czasowników z przyimkami, z którymi występują (*look at something / see something*).

Ostatnie trudne zadania cząstkowe znalazły się w zadaniu 11. Zadanie 11.2. okazało się najtrudniejsze z całego arkusza. Tylko 25% zdających rozwiązało je poprawnie. Zadanie 11.3. było na podobnym poziomie trudności jak pozostałe powyżej omówione zadania (44% poprawnych odpowiedzi). Również zadanie 11.1. przysporzyło zdającym wiele problemów (50% poprawnych odpowiedzi). Całe zadanie sprawdzało umiejętność posługiwania się podstawowymi strukturami gramatycznymi. Należało w nim uzupełnić trzy luki wybierając spośród trzech opcji odpowiedzi. Oto zadanie:

Amy, You know what? Yesterday my brother was running to the bus stop so quickly that he
11.1. ____ and broke his arm! Now he **11.2.** ____ to stay at home for the next three weeks.
What a shame! Are you still coming **11.3.** ____ 25th April? Write back soon, Adam

11.1.	A.	<i>fall</i>	B.	<i>fell</i>	C.	<i>has fallen</i>
11.2.	A.	<i>has</i>	B.	<i>should</i>	C.	<i>must</i>
11.3.	A.	<i>in</i>	B.	<i>at</i>	C.	<i>on</i>

W zadaniu 11.2. obie błędne odpowiedzi były dla zdających bardziej atrakcyjne niż opcja poprawna. Uczniowie prawdopodobnie kierowali się jedynie znaczeniem słów. Wszystkie opcje pasują do tekstu pod tym względem, jednak tylko słowo *has* łączy się z przyimkiem *to*. Jest to podobny problem, jak w zadaniu 10.3., czyli uczniowie kojarzą słowa, ale zupełnie nie potrafią ich użyć w określonym kontekście gramatycznym.

Wniosek płynący z zadania 11.3. można zamknąć w jednym krótkim zdaniu: *Przyimki w języku angielskim są trudne*. Większość uczniów błędnie skojarzyło, że skoro mówi się *in April*, to również w przypadku konkretnej daty dziennej też należy użyć przyimka *in*. Opcja *at* była także wybierana, a to oznacza, że zdający losowo dokonywali wyboru, gdyż nie ma ona żadnego logicznego uzasadnienia.

Podsumowując tę część naszej analizy możemy stwierdzić, że najwięcej uwagi nauczyciele uczący w ostatnich klasach gimnazjów powinni poświęcić znajomości środków językowych, znajomości funkcji językowych i wzbogacaniu słownictwa.

Poziom rozszerzony

Najwięcej problemów zdającym egzamin na poziomie rozszerzonym przysporzyła trzecia część – *znajomości środków językowych*. Wskaźnik łatwości dla zadania 7. wyniósł 0,12 (bardzo trudne), a dla zadania 6. – 0,36 (trudne).

Zadanie 7. składało się z pięciu krótkich zdań, które należało uzupełnić, wpisując podane w nawiasach wyrazy w odpowiedniej formie tak, aby otrzymane zdania były w pełni poprawne pod względem logicznym, gramatycznym i ortograficznym. W każdą lukę można było wpisać maksymalnie cztery wyrazy, wliczając w to wyrazy już podane.

7.1. When Paula was six she (*can/ride/bike*) _____.

7.2. She says she (*enjoy/play/tennis*) _____ when she has some free time.

7.3. Men are often (*good/cook*) _____ than women.

7.4. This song (*be/write*) _____ in 1990.

7.5. Mum (*go/walk*) _____ an hour ago.

Zadania cząstkowe 7.2. i 7.3. poprawnie rozwiązało około 1600 uczniów spośród ponad 23 tysięcy zdających w naszym okręgu. Pozostałe trzy jednostki w tym zadaniu poprawnie rozwiązało od 3000 do 4000 uczniów. Liczby te pokazują, jak dużym problemem jest poprawne zastosowanie środków językowych.

Zobaczymy więc, co konkretnie uczniowie musieli umieć, aby poprawnie rozwiązać to zadanie. W pierwszym zdaniu wystarczyło zauważyć, że sytuacja dotyczy przeszłości i znać przeszłą formę od słowa *can* czyli *could*, oraz wiedzieć, że przed rzeczownikiem policzalnym w liczbie pojedynczej wstawiamy przedimek *a*. Drugie zdanie sprawdzało znajomość czasu *present simple* i użycie formy czasownika z końcówką *-ing* po czasowniku *enjoy*. Trzecie zdanie testowało stopniowanie przymiotnika i tworzenie liczby mnogiej. Czwarte zdanie dotyczyło strony biernej, a piąte czasu przeszłego z wyrażeniem *iść na spacer*.

Większość nauczycieli zgodnym chórem powie, że przecież wszystkie te zagadnienia zostały przez nich wielokrotnie wytłumaczone i przećwiczone. Skąd się więc wzięły te problemy?

Po pierwsze mogą mieć związek z typem ćwiczeń najczęściej wykorzystywanych podczas lekcji. Większość ćwiczeń skupia się tylko na jednym problemie gramatycznym. Jeśli lekcja dotyczy czasów *Present Simple* i *Present Continuous*, to uczeń używa w ćwiczeniach tylko form tych dwóch czasów. Często w poleceniu jest napisane, jakiego czasu trzeba użyć, więc uczeń nie podejmuje praktycznie żadnej decyzji związanej z kontekstem, nie musi się zastanawiać, która konstrukcja jest poprawna w danym kontekście. Nie jest również zmuszony do rozwiązywania więcej niż jednego problemu w jednym zadaniu. Na przykład stopniowanie przymiotnika połączone z tworzeniem liczby mnogiej. Drugim istotnym problemem jest wymóg pełnej poprawności gramatycznej i ortograficznej. Spora grupa uczniów potrafiła rozwiązać główny problem gramatyczny w zdaniu, jednak popełniała błędy ortograficzne lub pomijała takie elementy jak przedimki lub przyimki.

W celu zwiększenia efektywności przygotowania uczniów do rozwiązywania tego typu zadań proponujemy następujące kroki:

- wykorzystywanie w większym stopniu ćwiczeń gramatycznych łączących w sobie więcej niż jeden problem gramatyczny;
- uczenie krok po kroku analizy zadania, świadomego identyfikowania problemów gramatycznych, które w zdaniu występują i zastosowania odpowiednich reguł;
- wyrabianie nawyku samokorekty, czyli umiejętności poprawiania „drobnych” błędów ortograficznych i językowych.

Zadanie 6. polegało na uzupełnieniu pięciu luk w tekście właściwymi wyrazami dobranymi spośród sześciu podanych, nadając im prawidłową pod względem logicznym, gramatycznym i ortograficznym formę. Bardzo wielu uczniów poprawnie dobrało wyrazy do odpowiednich luk jednak nawet nie próbowało zmieniać ich formy. Oznacza to, że nieuważnie przeczytali polecenie do tego zadania, oraz że pewnie nie ćwiczyli na lekcjach tego typu zadań. Bezpośrednią wskazówką dla nauczycieli jest więc zwrócenie uwagi na ten typ zadania i wytłumaczenie na czym polega jego rozwiązanie.

Najmniej problemów uczniowie mieli z zadaniem cząstkowym 6.1., w którym należało wpisać czasownik *buy* w formie przeszłej. To może być pozytywny efekt skrytykowanego wcześniej ćwiczenia polegającego na wpisywaniu odpowiedniej formy czasownika. Nie można więc zbyt pochopnie całkowicie rezygnować z takich ćwiczeń, gdyż są one niezbędne dla uczniów o niższym stopniu zaawansowania językowego.

Dość niespodziewanie najtrudniejsza w tym zadaniu okazała się jednostka 6.5. polegająca na utworzeniu przysłowka *finally* od przymiotnika *final*. Oznacza to, że uczniowie dość słabo opanowali umiejętność słowotwórstwa nawet na dość podstawowym poziomie. Pomocne w rozwiązaniu tego problemu mogą się okazać ćwiczenia doskonalące umiejętność określania części mowy wstawianego wyrazu oraz typowe ćwiczenia polegające na tworzeniu różnych form danego słowa.

W pozostałych częściach arkusza najslabiej opanowaną umiejętnością okazało się rozpoznawanie związków pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu. Szczególnie trudna okazała się jednostka 4.4.:

In 1992 two young British artists appeared on TV claiming that they knew how to make strange shapes appear in the fields. Soon more and more artists started to follow their example. 4.4. _____ They say that mystery is part of their art. But some people think that the artists are lying because they want to be famous.

Poprawne uzupełnienie tej luki to zdanie *But they do not want to show how they do it.* Łączy się ono logicznie zarówno z informacją przed luką, jak i po niej. Blisko 60% zdających błędnie wykonało tę jednostkę, uzupełniając lukę zdaniem *Some artists liked the round shape, however.* Ponownie uczniowie zastosowali omówioną już przy okazji poziomu podstawowego zasadę, że jeśli jakieś słowa się powtarzają to jest to poprawna odpowiedź. W tym przypadku były to wyrazy *artists*, i *shape*. Zupełnie pominięty został przez nich fakt, że wyraz *however* zaburza spójność i logikę całego fragmentu.

Przydatne wskazówki płynące z analizy wyników tego zadania to:

- uczenie uczniów wstępnej selekcji i dopasowania zdań do luk na podstawie informacji zawartych w zdaniach i fragmentach tekstów;
- uczenie dokładnej analizy informacji przed luką i po niej, i sprawdzanie, czy wstępnie wstawione zdania logicznie pasują do tekstu, z szczególnym zwróceniem uwagi na chronologię wydarzeń oraz przyczyny i skutki działań;

- i na koniec uczenie sprawdzania poprawności dopasowania ze względu na gramatykę, a więc zgodność czasów, zaimków, liczby, itd.

Na koniec nie sposób nie odnieść się do ostatniej części egzaminu, czyli *wypowiedzi pisemnej*. Część ta zawierała jedno zadanie otwarte, w którym należało zredagować krótką (50 – 100 słów) wiadomość e-mail do kolegi/koleżanki z Anglii. Informacje do przekazania w liście były następujące:

- poinformuj, w jakich okolicznościach straciłeś/aś swój telefon komórkowy,
- opisz, jak na to zdarzenie zareagowali Twoi rodzice,
- wyjaśnij, jakie problemy masz z powodu braku telefonu.

Osiągnięcia uczniów w tym zadaniu ilustruje poniższa tabela.

Tabela 6. Osiągnięcia uczniów w zadaniu 8.

Kryterium oceny	Maksymalna liczba punktów	Procent uzyskanych punktów
Treść	4	50
Spójność i logika	2	51
Zakres środków językowych	2	45
Poprawność środków językowych	2	41

Widzimy, że średnio uczniowie uzyskali 2 punkty na 4 możliwe do uzyskania w kryterium treści. Oznacza to, że albo odnieśli się do dwóch spośród trzech podpunktów i oba rozwinęli, albo odnieśli się do wszystkich trzech podpunktów polecenia, ale rozwinęli tylko jeden z nich. Niestety wielu zdających nie otrzymało w ogóle punktów za to zadanie, ale była też spora grupa, która otrzymała maksymalną liczbę punktów. Możemy jednak przyjąć, że dalszej pracy wymaga zarówno ćwiczenie zrozumiałego przekazywania informacji zawartych w poleceniu jak i ich rozwijania. Szczególną uwagę należy zwrócić uczniom na przekaz zgodny z poleceniem. W tegorocznych arkuszach dość często pojawiały się zdania: *I find my mobile phone when I was in the shop.* lub *I missed my phone at the party.* Takie odpowiedzi były traktowane jako *nie odniósł się*, ponieważ uczniowie przekazali niezgodny z poleceniem komunikat.

Jeśli uczniowie mają problem z rozwijaniem swojej wypowiedzi, prostą i skuteczną metodą może być nauczanie ich stawiania dodatkowych pytań takich jak *kiedy, gdzie, co robiłeś/aś*. Na przykład uczeń napisał jedynie *I lost my phone yesterday* i nie wie jak rozwinąć tę informację. Nauczmy go stawiać dodatkowe pytania *Co wtedy robiłeś?* i już powinny przyjść mu do głowy pomysły, jak rozwinąć swoją odpowiedź.

W pozostałych kryteriach uczniowie średnio otrzymali około jednego punktu na 2 możliwe do uzyskania. Wpływ na to miał niski poziom poprawności językowej. Słaba znajomość struktur leksykalno gramatycznych powodowała liczne błędy logiczne i miała wpływ na spójność wypowiedzi. Dodatkowo, w sposób oczywisty, wpłynęła też na ocenę zakresu środków językowych i ich poprawność.

W powyższym opracowaniu zostały wyznaczone główne kierunki pracy z uczniami, którzy będą przygotowywać się do egzaminu gimnazjalnego z języka angielskiego. Kierunki te zostały wskazane na podstawie analizy wyników egzaminów, obserwacji uczniów, oraz doświadczeń nauczycieli.